

PALULU MUSTAFA BAHTÎ EFENDÎ VE ŞİİRLERİ

Prof. Dr. Bahir SELÇUK¹
Doç. Dr. Hasan ŞENER²

Özet

Hakkında fazla bilgi bulunmayan Mustafa Bahtî Efendi'nin 1790 yılında Palu'da doğduğu tahmin edilmektedir. Haydar Hocaşâde olarak da bilinen Mustafa Bahtî, âlim, mutasavvıf ve şair bir kişidir. Nakşibendi tarikatına intisap etmiş olan Bahtî Efendi, Şeyh Ali Septî'nin halifelerindedir. Arapça ve Farsça bildiği anlaşılan Bahtî Efendi'nin evi, ilmî ve tasavvufî konuların görüşülüp tartışıldığı bir mekân olmuştur. 1868 yılında vefat ettiği düşünülen Mustafa Bahtî Efendi, Zeve (Eski Palu) Gedik mevkiindeki aile mezarlığına defnedilmiştir.

Mustafa Bahtî Efendi'nin şiirleri ve şairliği hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Palulu Şeyh Hacı Yasin Efendi'ye ait olan 1317 (1899/1900) tarihli içinde dua ve şiirlerin bulunduğu "Mecmûatü's-şerîfe"de Bahtî'nin 8 şiirine yer verilmiştir. "Kasîde-i Bahtî El-Palevî Rahmet'ullâhi 'Aleyh" başlığı altında verilen şiirlerden 6'sı Türkçe, 2'si Arapçadır. Türkçe şiirlerden 4'ü daha önce Süleyman Yapıcı tarafından hazırlanmış olan "Harput Bir Havza Kültürünün Manevi Hüviyeti" adlı eserde verilmiştir. Aruz vezniyle yazılmış ve kaside, gazel, murabba ile müseddes nazım şekillerinin kullanılmış olduğu şiirlerde dinî-tasavvufî düşünce hâkimdir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Bahtî, Palu, Mecmûatü's-şerîfe, şiir.

Abstract

It is estimated that Mustafa Bahtî Efendi, who has not much information about, was born in 1790 in Palu. Mustafa Bahtî, also known as Haydar Hocaşâde, is a scholar, a sufi and a poet. Bahtî Efendi, who became a member of the Naqshbandi tariqah, is one of the caliphs of Sheikh Ali Septi. Bahtî Efendi's house, who seems to know Arabic and Persian, has been a place where scientific and mystical issues discussed. Mustafa Bahtî Efendi, who was thought to have died in 1868, was buried in the family cemetery in Zeve Gedik district.

There is not much information about Mustafa Bahtî Efendi's poems and his poetship. 8 poems of Bahtî was given in Mecmûatü's-şerîfe dated 1317, which holds the prayers and poems, that belonged to Sheikh Hacı Yasin Efendi from Palu, The poems are given under the title of "Kasîde-i Bahtî El-Palevî Rahmet'ullâhi 'Aleyh" and six of them are Turkish and two are Arabic. Four of the Turkish poems were given in the book "Harput Bir Havza Kültürünün Manevi Hüviyeti" which was prepared by Süleyman Yapıcı. The poetry written with aruz prosody and poem written in kaside, gazel, murabba and müseddes is dominated by religious-sufism.

Keywords: Mustafa Bahtî, Palu, Mecmûatü's-şerîfe, poem.

¹ Fırat Ün. İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Türk Dili ve Edebiyatı, bahirselcuk@gmail.com

² Fırat Ün. İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Türk Dili ve Edebiyatı, senerhasan@gmail.com

Giriş

Hakkında fazla bilgi bulunmayan Mustafa Bahtî Efendi'nin 1790 yılında Palu'da doğduğu tahmin edilmektedir. Haydar Hocazâde olarak da bilinen Bahtî Efendi, âlim, mutasavvıf ve şair bir kişidir. Nakşibendi tarikatına intisap etmiş olan Bahtî Efendi, Şeyh Ali Sebti'nin halifelerindedir. Arapça ve Farsça bildiği anlaşılan Bahtî Efendi'nin evi, ilmî ve tasavvufi konuların görüşülüp tartışıldığı bir mekân olmuştur. 1868 yılında vefat ettiği düşünülen Mustafa Bahtî Efendi, Zeve (Eski Palu) Gedik mevkiindeki aile mezarlığına defnedilmiştir (Yapıcı 2015:71-75).

Mustafa Bahtî Efendi'nin şiirleri ve şairlik yönü hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Palulu Şeyh Hacı Yasin Efendi'ye ait olan 1317 (1899/1900) tarihli, içinde çeşitli dua ve şiirlerin bulunduğu "Mecmûatü's-şerîfe"³de Bahtî'nin şiirlerine de yer verilmiştir.

Yüz varak civarındaki bu mecmuada⁴, "Kasîde-i Celvetiyye, Kasîde-i Nu'mâniyye, Kasîde-i Rabbâniyye, Kasîde-i Hakkı Efendi, Kasîde-i Kabristân, Kasîde fî Medhi'n-nebî Kasîde-i Kuddûsî li-Üveysü'l-Karânî, El-kasîdetü'l-berdiyye, Münâcât-ı İbrâhîm bin Edhem, Kasîdetü'l-Hilyetü's-şerîfe, Münâcât-ı Zeyne'l-Âbidîn, Kasîde-i Vakt-i Seher, Kasîde-i Salat-ı Terâvîh" gibi başlıklar altında Arapça ve Farsça şiirler, baş ve son kısmında çeşitli dualar (Hazâ Du'â-i Hatm-i Hâcegân...) yer almaktadır. Özellikle Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın pek çok şiirine yer verilmiştir. Mecmuada imla tutarsızlıkları, hatalı yazımlar, terkip ve bağlaçların belirsizliği, sayfa kenarlarındaki eklemeler ve işaretler, kopuk ya da yer değiştirmiş sayfalar, varak numaralarının belirtilmemiş olması problem teşkil etmektedir. Bu nedenle şiirlerin okunması yanında tespiti de güçleşmektedir.

Mecmuada Bahtî'nin "Kasîde-i Bahtî", "Kasîde-i Bahtî El-Palevî Rahmet-ullâhi 'Aleyh" gibi başlıklar altında verilen şiirlerinden 6'sı Türkçe, 2'si Arapçadır. Mecmuada başka şairlere ait bazı şiirler de Bahtî'ye nispet edilmiştir. Şiirlerin yer aldığı sayfaların kenarlarında da Arapça ve Farsça şiirler bulunmakla birlikte bunların kime ait olduğu belli değildir. Yine bazı sayfaların eksik olması dolayısıyla şiirler yarım kalmıştır. Türkçe şiirlerden 4'üne daha önce Süleyman Yapıcı (2015:) tarafından hazırlanmış olan "Harput Bir Havza Kültürünün Manevi Hüviyeti" adlı eserde yer verilmiştir. Yine onun aşağıda yer alan ilk kasidesi de Palulu Şairler ve Şiirleri-1 (2007) adlı çalışmada Hüsamettin Septioğlu'ndan alınarak yayımlanmıştır.

³ Mecmûatü's-şerîfe'nin kopyasını bizimle paylaşmış olan Süleyman Yapıcı Bey'e şükranlarımızı sunarız.

⁴ Mecmuanın son sayfasında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır: "Temmet hâzihi'l-Mecmû'atü's-şerîfe ketebe'l-hakîrü'l-fakîr Yâsin Efendi ibn Muhammed Efendi Gafferallâhu zunûbehu. Fî seneti seb'a ve 'aşere ve selâse mi'e ve elf (1317)".

1. Türkçe Şiirler

Mecmuada Türkçe ve Arapça bütün şiirlerin başında kaside ibaresi bulunsa da bu şiirler içinde sadece ilk şiirin kaside nazım şekli ile yazılmış olduğunu görüyoruz. Dinî-tasavvufî düşüncenin hâkim olduğu bu şiirlerden 1'i kaside, 3'ü gazel, 1'i müseddes, 1'i de murabba nazım şekliyle yazılmıştır.

Tablo I: Nazım şekilleri ve kalıplar

Manzume	Nazım Şekli	Birim Sayısı	Kalıp
1	Kaside	18 beyit	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
2	Musammat gazel	10 beyit	mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
3	Müseddes-i mütekerrir	5 bend	mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün
4	Mülemma gazel	7 beyit	mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün
5	Gazel	8 beyit	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
6	Murabba-ı müzdevice	5 bend	mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Bahtî, mecmuada bulunan şiirlerinin ikisinde *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*; ikisinde *mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*; birinde *mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün*; birinde de *mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün* kalıbını kullanmıştır. Bu kalıplar, klasik Türk şiirinde en çok kullanılan aruz kalıplarındandır. Yersiz imale ve zihafardan kaçınan Bahtî'nin aruzu uygulamada başarılı olduğu görülmektedir.

Mecmuada tespit ettiğimiz altı Türkçe şiirin dördünde redif kullanılmışken ikisinde kullanılmamıştır. Rediflerin 2'si kelimedenden oluşurken 1'iekten, 1'i de ek+kelimedenden meydana getirilmiştir. Bu 6 şiirin 3'ünde mücerret, 3'ünde mürdef kafiye kullanılmıştır. İncelediğimiz şiirlerde kafiye bulmada sıkıntı çekmeyen, kafiye tekrarına ve bariz kafiye hatalarına düşmeyen Bahtî'nin kafiye konusunda başarılı olduğu söylenebilir. Şiirlerdeki kafiye çeşitleri aşağıdaki gibidir:

Tablo II: Kafiye çeşitleri

Manzume	Nazım Şekli	Birim Sayısı	Kafiye		Redif
			Mücerred	Mürdef	
1	Kaside	18 beyit	-	ün	-
2	Musammat gazel	10 beyit	-	âr	(-) dervîşân
3	Müseddes-i mütekerrir	5 bend	â		-sın
4	Mülemma gazel	7 beyit	â		-
5	Gazel	8 beyit	-	ân	olmadan
6	Murabba-ı müzdevice	5 bend	-	ân	-ı neylersin

Şiirlerinden, Bahtî'nin Arapça ve Farsçaya hâkim olduğu, bu dillerde şiir yazacak birikime sahip olduğu anlaşılmaktadır. Arapça şiirleri ve mülemmâ gazeli bunun göstergesidir. Kullanmış olduğu ikili ve üçlü terkipler, söz ve ses tekrarları şiirlerine anlam derinliği ve ahenk kazandırmıştır.

Kur'an-ı Kerimden sıkça iktibaslar yaptığı görülen Bahtî, iktibas ettiği ayetler ile beytin genel anlamını bağdaştırmada gayet ustalık göstermektedir. Bunun yanında telmih, teşbih, mecaz ve istiare gibi sanatlar ile şiirine edebî derinlik katmıştır.

Mutasavvıf bir şair olan Bahtî'nin şiirleri ilahi aşk ve hikmet söylemi üzerine kuruludur. Bu çerçevede ölüm, dünyanın geçiciliği, sofıyane aşk konuları işlenmiştir.

-1-⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

[39b]⁶Dost gelür ebvâbıña *ettâ 'ibüne'l- 'âbidün*⁷

Ham düşer mihrâbıña *er-râki'üne 's-sâcidün*⁸

Oldu hüsnün bûsitânı *'indehu hüsnü 's-sevâb*⁹

Gird-i la' lin ' aşıkânı oldu *fihâ fâkihün*¹⁰

Düş ol elden *kâşırâtu 't-tarf*¹¹-ı çeşmiñ fendine

Dilde ' aşkıñ cüş eder *ke 'l-muhli yağlı fî 'l-buṭün*¹²

Ḥaymeler çekmiş kaşın etrâf-ı bâğ-ı hüsnüñe

Sâyeler şalmış cemâliñ üzre zülfüñ bi 'l-fünün

Ġam sırâtından geçip geldi der-i firdevsiñe

Girdi her dervîş-i dil-rîş oldu *fî-hâ ḥâlidün*¹³

[40a]Kâmetiñ ' arzı koparmışdur kıyâmet anlara

Geldiler şaf şaf saf bugün olmuş *kıyâmun yenṣûrun*¹⁴

Şumt [u] ḥâmûş oldu diller şayt u dem-sâz eylemez

V'ey enisâ bir sū'âl et *mâ leküm lâ tenṭikün*¹⁵

'Ömrünü tārâca verdi ehl-i diller düñkü gün

Hey meger kim nesh olunmuş ḥükm-i *lâ-yestaḡdimün*¹⁶

⁵ Bütün şiirlerin başında "Kaside-i Bahtî, Kaside-i Bahtî Efendi, Kaside-i Bahtıyyu'l-Palevî Rahmetu'llâhi 'aleyh" şeklinde ifadeler bulunmaktadır.

⁶ Varak numaraları tarafımızdan verilmiştir.

⁷ "Bunlar, *tövbe edenler, ibâdet edenler*, hamd edenler, oruç tutanlar, rükû' ve secde edenler, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın koyduğu sınırları hakkıyla koruyanlardır. Mü'minleri müjdele". Tevbe, 9/112.

⁸ "Bunlar, *tövbe edenler, ibâdet edenler*, hamd edenler, oruç tutanlar, *rükû' ve secde edenler*, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın koyduğu sınırları hakkıyla koruyanlardır. Mü'minleri müjdele". Tevbe, 9/112.

⁹ "Mükâfatın en güzeli Allah katındadır." Âli İmrân, 3/195.

¹⁰ "*Orada meyve(ler)* ve salkımlı hurma ağaçları vardır." Rahman, 55/11.

¹¹ "Yanlarında *gözlerini* kendilerinden *ayırmayan* yaşıtlar vardır." Sad, 38/52

¹² "O, maden eriyiği gibi karınlarda kaynar." Duhan, 44/45

¹³ "Onlar orada ebedî kalacaklardır." Bakara, 2/25 ve birçok yerde geçmektedir.

¹⁴ "Ayağa kalkmış bakıyorlar." Zümer, 39/68.

¹⁵ "Ne diye konuşuyorsunuz?" Saffat, 37/92.

Dağl ederler ‘aşıkānı uçda vā‘ izler n’ içün
Bir sorun *em ebremū emren fe-innā mübrimūn*¹⁷

Bu mecāzī tāk [u] tesbāhi n’ edersin şūfīyā
Hırka-pūşu¹⁸ bırak *in entüm illā tekzibūn*¹⁹

[40b]K’ on beni kim baş egem ebrū-yı dost mihrābına
Siz dutun öz dīnizi *lā a‘ budu mā-ta‘ budūn*²⁰

Ehl-i tāk na men gerek yarın cahīmi gösterem
Söyleyem *hazā’llezi küntüm bihi testa‘ cilūn*²¹

Dāmen-i dostu gerek men aḥz edem *yevmū’l-hisāb*
Zār edem ‘af[v] et *fe-in ‘udnā fe-innā zālīmūn*²²

Nār-ı aşka zulm ile bir def‘ a yanmış ‘aşıkān
Var ümīdüm rüz-ı maḥşer bir daḥi *lā yuzlemūn*²³

Āyet-i ‘ilm-i ledünnīden ne bilsin her denī
*İnne fī zālīke le-āyātīn li-ḳavmin yefḳahūn*²⁴

[41a]Mū-be-mū şerḥ eyleyip esrār-ı ḥikmetden size
Uçda tebliğ eyledük *innā ileykūm mürselūn*²⁵

Bizdedir cānım be-her bir i‘ tıḳādāt-ı şaḥīḥ
Ḥaḳ tarīk üstünde bi’l-*veşhed bi-ennā müsliḥūn*²⁶

Gezme ḡafil bu misāfir-ḥāneden çık *Baḥtīyā*
Sende bir Mevlāya gel *küllūn ileynā rāci‘ūn*²⁷

-2-

mefā‘ ilūn mefā‘ ilūn mefā‘ ilūn mefā‘ ilūn

Kaçıp ‘uzlet kenār olmaz dilā ol yār-i dervīşān
Gehī ḡam-ḥār-ı mazlūm ol gehī [h]em-zār-ı dervīşān

¹⁶ “Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilirler, ne de *öne geçebilirler*.” A’raf, 7/34 (Benzer şekilde Yunus, 10/49, Nahl 16/61)

¹⁷ “Yoksa (müşrikler) bir işe kesin karar mı verdiler? Doğrusu biz de kararlıyız!” Zuhuruf 43/79.

¹⁸ “hırka-püş” kelimesi metinde hırka-i püş” şeklinde yazılmıştır. Bu şekilde okunduğunda vezin düzeltilmekte fakat terkip yanlış olmaktadır.

¹⁹ “Siz sadece yalan söylüyorsunuz.” Yasin, 36/15

²⁰ “Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk etmem.” Kâfirūn, 109/2.

²¹ “Acele gelmesini beklediğiniz şey budur işte!” Zariyat, 51/14.

²² “Eğer bir daha (ettiklerimize) dönersek, artık belli ki biz zalim insanlarız.” Mu’minun, 23/107.

²³ “Ve onlara *zulüm yapılmayacaktır*.” Bakara, 2/281. (Benzer şekilde Âli İmrân, 3/25, 161; Nisa, 4/49, 124; En’am, 6/160)

²⁴ “Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.” Rum, 30/21.

²⁵ “Şüphesiz biz size gönderilmiş elçileriz.” Yasin, 36/14.

²⁶ “Şahit ol, biz müslümanlarız.” Âli İmran, 3/52.

²⁷ “Hepsi de ancak bize dönecekler.” Enbiya, 21/93.

Mey-i ‘aşkıla mest olmuş içer mey mey-perest²⁸ olmuş
Ne mey mesti elest olmuş dili hûn-h̃âr-ı dervîşân

Esîr-i zülf-i yâr olmuş gezer Mecnûn-ı zâr olmuş
Ser-i zülf-i nigâr olmuş gam-ı zünnâr-ı dervîşân

Şaçarlar kıatre-i bârân olurlar murğ teg nâlân
Verir cânı alır cânân budur bâzâr-ı dervîşân

Eder pervâzı ünsiden geçer ‘arş ile kürsiden
[42a] Kâpar şeh-bâzı kudsiden ser-i minķâr-ı dervîşân

Gelir esrâr-ı hikmetden çıkar baħr-i hakikatden
Aķar enhâr-ı kudretten mey-i güftâr-ı dervîşân

Alır sırrı mebâniden şaķar dürri me‘âniden
Şadâ-yı lâ-mekâniden okur mizmâr-ı dervîşân

Hazân eyler gülsitânı helâk eyler dil [ü] cânı
[42b] Karadır mâh-ı tâbânı gam-ı jengâr-ı dervîşân

Oķu ey cân Hudâ ismin bulam dersen rızâ resmin
Şakîñ yandırmasın cismin âh-ı şeb-târ-ı dervîşân

Şaķın kavlı girân etme atıp ta‘n [u] gümân etme
Yaman Bahtî yaman etme şakîñ âzâr-ı dervîşân

-3-

me‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün

Sen faħr-i felek tâc-ı melek şun‘-ı Hudâsın
Sen kân-ı kerem evc-i kerâmetde hümâsın
Sen şems-i şeref mürşid-i Haķ râh-ı hüdâsın
Sen faħr-i ni‘am baħr-i himem şâh-ı livâsın
[43a] Sen şâh-ı ‘atâ-baħş [u] haķâ-pûş-ı gedâsın
Ben hâk-i der-i ‘utbe-i segbân-ı segânım

Bir ben mi bu âteşle hemân süz ile süzân
‘Aşkınla döner çarh ile dâmân-ı girîbân
Divân-ı maħabbet ki bir cân ola hayrân
Âvâre kalıp derd ile bulmaz nice dermân
Sen şâh-ı ‘atâ-baħş [u] haķâ-pûş-ı gedâsın
Ben hâk-i der-i ‘utbe-i segbân-ı segânım

Feyziñle erip taħt-ı şeref-baħta Süleymân
Nûruñla nemâ buldu cemâl-ı şâh-ı Ken‘ân
Sen olmasan olmazdı Kelîm-i Mûsâ İmrân
Hep bendeleriñ arada sensin yine sultân

²⁸ “perest” kelimesi “pelest” şeklinde yazılmıştır.

Sen şāh-ı ‘aṭā-baḥş [u] ḥaṭā-pūş-ı gedāsın
Ben ḥāk-i der-i ‘utbe-i segbān-ı segānım

[43b] Var ümmet-i zārınla ezel ‘ahdi metīn
Destinde ümīd etdi bu ma‘ nā-i ḥazīnīñ
Ferdā ki²⁹ düşüp būs edeler ḥāk-i zemīn
Ḥāşā ki firākınla kebāb ola kemīnīñ
Sen şāh-ı ‘aṭā-baḥş [u] ḥaṭā-pūş-ı gedāsın
Ben ḥāk-i der-i ‘utbe-i segbān-ı segānım
Ey şāh-ı meded-sāz-ı himem rahmet-i Mevlā
Âḥir n’olısar ḥāl-i dili Baḥtī-i³⁰ şeydā
Çirkāb-ı günāhımla dolup kū[h] ile saḥrā
Bir yerde daḥi kalmadı me‘ mül dil Allāh
Sen şāh-ı ‘aṭā-baḥş [u] ḥaṭā-pūş-ı gedāsın
Ben ḥāk-i der-i ‘utbe-i segbān-ı segānım

-4-

mef‘ülü fā‘ ilātün mef‘ülü fā‘ ilātün

[44a] Açdım gözüm tā bedr-i pür-ḥūn hümāmā
Ebraḳteni ke-berḳın min ‘aynıkum siḥāmā

Kaşd etdi ‘abd-i ḥākin kim göre vech-i pākin
Ḥāle’l-ğamāmu lākin fī beyninā zulāmā

Cān sen nigāra ‘āşık ketm eylemek ne lāyık
Lev-lā mine’l-ḥalā’ık ḳulnā lehum selāmā

Her şūfī şāf-ı vācid olmadı yāre sācid
Lev küntü fī’l-mesācid lā-eḳtadī imāmā

Ḳılmış beni ğarīb açmaz bana lebīb
Heyhāte fe’l-ḥabību ḳad lā-yefī zimāmā

Her nanca ḳalbi giryān cehd etdi ola ḥandān
‘An-kevkebi’l-vefā kāne sıtru’l-cefā ğamāmā

Şordum şehā ne ḥālet ‘uşşāk olur siyākāt
Ḥattā yekūne ḳālet fī beldeṭī nızāmā

[44b] Gördüm ki müftī a‘ lā içer şarāb-ı eclā
Ḳultu el-ḥelālu em lā eftā bihi ḥarāmā

Şal Baḥtī-i kemīnen ḥāk-i şeref mekīnen
Ḥattā yekūne ḥaynen fī bābıkum ğulāmā

²⁹ فِرْدَاۓ

³⁰ مَحَبَّة

-5-

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Cân virüp cānāna vaşl³¹ olmaz kişi cān olmadan
Ten hicābın ref' edip tā sīne ' uryān olmadan

Āyet-i inne ene'llāhī³² ile bulmuşdı zevk
Vādī-i Eymende Mūsā mest [ü] hayrān olmadan

Sālikān-ı mezheb-ı ' aşk olmuş idi ' aşıkān
Mezheb-i çār u henüz āsār-ı Nu' mān olmadan

[45a]Eşki gird-ābında anlar ğarka-i hūn-āb idi
Hāzret-i Zennūna deryā Nūh'a tufān olmadan

Ķatre-i eşkin dilā dök eresin maķşūda tā
Fem şādef gevher çıkarmaz āb-ı nisān olmadan

Kūşe-i aħzāna gir hātır-şikest ol Yūsufum
Mışra sultān olmak olmaz hābs-i zindān olmadan

Dolsa vakti lā-cerem her cān erer maķşūduna
Gönceler gül-fām çıkarmaz vakt-i gülşen olmadan
Va' z edersin Bahtīyā' ilm-i ledünniden qādīm
Var yürü faħr etmek olmaz ehl-i ' irfān olmadan

-6-³³

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Süleymān-ı zamān olsan da yer elbet seni bu yer
Ya Rüstem-dāstān olsan da yer elbet seni bu yer
' Aķıbet³⁴ qāhramān olsan da yer elbet seni bu yer
Girip meydan-ı kibr içre yalan cevlanı n'eylersin³⁵

Güvenme pādīşahım mālīkim ben mülk-i Tebrīze
Efendim aç gözün bir gün ecel mihmān olur size
Alırlar gör ki sırtından şararlar bir beyāz beze
Begim şimdi şarınıp atlasa elvānı n'eylersin

Kıyar bil ' Azrā'il cāna efendim Yūsuf olsan da
Hemān dem qabz eder rūhūn çü yüz biñ dil-ber olsan da
Alır bu tāt ile taķtı begim İskender olsan da
Yā şimdi cām[e]-h'ābında yatan hūbānı n'eylersin

³¹ Metinde "vāşıl" şeklinde yazılmıştır.

³² Kur'an-ı Kerim'de (Tāhā, 20/14) "İnneni ena'llāhu (Şüphesiz ben Allah'ım)" şeklinde geçen ifade şiirde "inne ene'llāhī" şekilde iktibas edilmiştir.

³³ Şiirin başında "Kasīde-i Hakkı Efendi ve Bahtî" ifadesi bulunmaktadır.

³⁴ Metinde "āķıbet" kelimesi vezin gereği "aķıbet" şeklinde yazılmıştır.

³⁵ Kelime, metinde "n'eylersen" şeklinde harekelenmiştir.

Düşürmüş tãc ü tahtından nice Şeddâdı Kârûnu
Sokupdur hâk-i hasret içre bin Leylâyı Mecnûnu
Ki Loğmânem deyü terk eyle cânım yeme ma' cünü
Deli olma efendim bu yalan dermânı n'eylersin

Fenâ bir kaħpe zendür i' tibâr olmaz ħabîb olsun
Ecel derdine dermân edemezsin biñ ħabîb olsun
Gerekdür *Baħtiyâ* bundan göçüp bir gün ħarîb olsun
Fenâ bezminde şimdi şöħbet-i yârânı n'eylersin

Mecmuada (62a-62b) “Ġafletten uyan ey dil/Kim bād-ı şabâ geldi” mısralarıyla başlayan şiirin başlığında Kasîde-i Hakkı ve Bahtî ibaresi bulunsa da şiir Erzurumlu İbrahim Hakkı'ya aittir.

2.Arapça Şiirler

Mecmuada, Bahtî'ye ait olduğu belirtilen 5 Arapça şiir bulunsa da bunların 3'ü başka şairlere aittir. Bunun yanında sayfaların kopukluğundan/yer değiştirmesinden; sayfa kenarlarında yer alan şiirlerde ve başlıklarında mahlas bulunmadığından şiirlerin kime ait olduğunu tespit edemedik. Mecmuada Bahtî'ye nispet edilen şiirlerden aşağıda yer alan ikisinin ona ait olabileceğini düşünüyoruz.

-1-

[45b]Bede'tu bi-bismi'llâhi fî külli maṭlabın
Ve şenneytü bi'l-ħamdi'l-mecîdi mü'ebbeden

Ve şellestü şalla'llâhü Rabbi 'ale'r-rızâ
Muhammedini'l-mehdî ile'l-ħalkı ahyaren

Ma'a'l-âli ve'l-evlâdi ve's-şahbi küllihim
Ve men kâne yetlûhu ṭarîķan muṭahharan

Ve ba'dü selâmu'llâhi mâ-dâme 'âlemün
'Aleyküm ve ehlîküm şaġiren ve ekberen

Teheyyece şevķi li'l-vuşûlî ileykümü
Tefekkertü fî-zâke'l-vuşûlî tefekküren

Ve kem aḥtera'l-eşvâķu yevmen vuşûlekum
Ve nâhîke min şevķin aṭâbe ve ekşeren
Fe-ecreytu dem'î min 'uyûnî müşâbihen
Şarâben 'ikâren sâtire'l-'akli Aḥmeren

[46a]E yahsebu mevlâye ve şeyḥî ve mürşidî
Bi-eniyye meşġûlun ve küntü muḳaşşıran

Ve nâdeytü Allâhümme yâ ḥayre mâlikin
Enilnî ilâ ḳaşdi bi-iḥsânin eyseran

Ve yu' cibu bi'n-nisyāni minni maḳāmuhu
Vemā kuntu bi'n-nāsi ve küntü müzekkiran

Ve leyse mine'l-eşgāli 'indi bi-eksere
Mines' -şevki minnī li'l-cenābī ve aḥḍaran

Ḳāvemā dāre min leylin 'aleyhi ve enhurin
Ve şevkin lehu ḡālin mine'l-ḥubbi aḡyaran

Ve in es'ade'l-iḳbālu ve'l-'ömrü bi'l-vefā
Nesīru ilā tilke'l-buḳā' i müseyyiren

Ve nercū recāen min şaḡīrin ve ekberin
Zukūrin ve nisvānin 'azimin ve aḥḳaran

[46b] Du'ā'en şafī'an yevme lā zū şafā'atin
Bi-muḡnin kefilen 'an ṭavīlin ve aḳşaran

Ve ehdī şenā'en li'l-ḡabībi'l-mükerremi
'Aliyyin veliyyin li't-ṭarīḳin muḡayyeren

-2-

Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Bi-ḡamdin ḡamīdin terfe'u'l-eydi bābehu
Ve şūkrin şekūrin taḳşudūne cenābehu

Ve ba'du fe-ālāfu's-selāmi li-seyyidi
Seye'ḡuzu min ḳıṣrı'l-kelāmi lübābehu

Yeteḡayyelü min ḳalbi'l-edībi şıda's-şıḳā
Ve yekşīfu min vechi'l-ḡabībi niḳābehu

Mine'l-ḡammi yenbū ḳāşiduhu bi-himmetin
Mine'l-hemmi yencu's-sālikūne rikābehu

[47a] Huve'l-murşidu's-sāḳī ku'ūsā muḡabbetin
Ne'am lā-yefīḳu'z-zā'ikūne şarābehu

Kezā ve şalātü'llāhi tenzīlü merḳaden
Ḡadan 'aşıḳuhu yelsimūne türābehu

Fe-hāzā şenā'abdin li-men ḳad tevaḳḳa'ā
Cevāben bi-naḡmin kāne yeḡkin intisābehu

Feyā ṭā'inü aḡzābihi lev re'eytümü
'Aṭābā bihi'l-'ālī lesirtüm kilābehu³⁶

Muḡinūne lev aḡḡertümü ḡayre merretin
Ve entüm lā-ednā min ṭarīḳin şavābehu

³⁶ Bu beyit derkenarda yazılıdır.

Kefāke tere'l-muhtārehā cāre Mekkete
Ve bi'l-fethi yevmen qad terāhā ḥarābehu
Fe-kemm min şabūrin nale fevzen mine'l-münā
Ve kemm min 'acūlin tūnkirūne şitābehu
'Acibtūke mevlāye bi-nuşḥin teruddunī
'An'imtāri feyzin küntü ucrī şaḥābehu
[47b]'Alīmun bi-siriyyi vāqifun lī-serīretin
Ḥabīrun bi-ḥālī ḡu' fehu ve ıztırābehu
'Aleyke selāmu'llāhi mā-ḥenne şeyyikun
Vemā külle erbābu'l-'ukūlī ḥisābehu
Fe-yā Rabbī qaddir vaşlehu ḡayre merretin
Ke-mā kunte qad qadderte minnā ziyābehu
Ve şalle'l-İlāhu ḡadveten ve 'aşıyyeten
'Ale'l-Muşţafā'l-hādī'n-nebiye şaḥābehu
'Aliyyun veliyyun maḥzenu'l-'ilmi ve't-tuqā
Taḳiyyun taḳiyyun ḥālidiyyun ṭarīqati

Sonuç

Hakkında fazla bilgi bulunmayan Palulu Mustafa Bahtî'nin Şeyh Yasin Efendi'ye ait *Mecmû'atü's-şerîfe* adlı şiir mecmuasında 6 Türkçe, 2 Arapça şiiri bulunmaktadır. Az sayıdaki dinî-tasavvufî muhtevalı bu şiirler, Bahtî'nin Arapça ve Farsçaya vakıf, şiir dilini iyi bilen, iyi bir şair olduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

Giray, Emin; Balıtaş Ahmet (hızl.) (2007). *Palulu Şairler ve Şiirleri-1*, Ankara: Kardelen Ofset.

Yapıcı, Süleyman (2015). *Harput Bir Havza Kültürünün Manevi Hüviyeti, Âlim-Müellif ve Mutasavvıfları*, Ankara: Anıl Grup Yayıncılık. C.II, s. 71-75.

Şeyh Hacı Yasin Efendi, *Mecmûatü's-şerîfe*.

EK: Mecmuanın ilk ve son sayfası

تسليمهم وادخلنا في زمرة المرسلين واحشرنا
 معهم يا رحمن يا رحيم وبان الفضل العظيم
 الذي ترسله مثل ثواب ذلك الى ارواح
 ابائنا واتهماتنا واخواننا واخواتنا
 ازواجنا واقربائنا واستاذنا ولعلمنا
 ولن له حق وحقوق علينا جميعا
 لومنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات
 الاحياء منهم والاحياء انك ولين المسامحة
 برحمتك يا ارحم الراحمين والي الله رجا العالمين
 تحت هذه الدعاء الشريف
 قصيدتي جليلي
 بسم الله الرحمن الرحيم
 درأت باسمك يا رحمن يا رحيم
 وكفى يا رحمن يا رحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
 صاوعلى رحمتنا نحن صاوعلى طيب قلوبنا
 صاوعلى شمع قلوبنا صاوعلى قلوبنا
 ونسبح باح بلوغنا واوا نحن من سعادتنا
 ندلب ما ارشدنا محمد مصطفى ربه
 اللهم صمنا على نحن وعلى آل محمد اعدوا بالانصار
 شيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم
 وبعثنا

تمت هذه المراجعة الشريفة
 كتبه الحبيب الفقير لئسى
 افندي ابن محمد افندي
 غفر الله له ولوالديه
 في سنة سبعة
 وعشرين وثلاث
 مائة والف
 لا اله الا الله